

Komünizmin Gerçeği, Demokrasi Gerçeği ve Demokrasi İdeali (Bölüm 2)

29.01.2024 • İran Komünist Partisi MLM, Revcom Yazıları • Yeni Komünizm

Editörün notu: Aşağıdaki makale Farsça olarak *Atash/Fire* dergisi #144, Kasım 2023'te cpimlm.org adresinde yayımlandı. Revcom.us gönüllüleri tarafından İngilizceye çevrildi. Çevirmenlerin notları parantez içindedir. Makalenin İngilizce 1. bölümü 2 Ekim 2023'te revcom.us adresinde yayımlandı. Makalenin Türkçe çevirisi Yeni Komünizm gönüllüleri tarafından yapıldı ve 1. Bölümü localhost/yenikomunizm/ adresinde yayımlandı.

Bölüm 2

Bu yazı dizisinin ana kaynağı Bob Avakian'ın *Democracy: Can't We Do Better Than That?* (Demokrasi: Neden Daha İyisini Yapamayalım ki?) adlı kitabı ve demokrasi/diktatörlük üzerine diğer çalışmalarıdır.

Bu dizinin 1. Bölümünde, her demokrasinin ve devletin sınıfsal bir içeriğe sahip olduğunu ve sınıfsal içeriğinden bahsetmeden demokrasiden bahsetmenin anlamsız olduğunu tartışmıştık. Ayrıca burjuva demokrasisinin aslında kapitalizm, yani kapitalist baskı ve sömürü (özellikle kapitalizm-emperyalizm) temelinde kurulan burjuva diktatörlüğü olduğunu söylemiştik. Ve demokrasinin aslında sadece egemen sınıf saflarında uygulandığını, diktatörlüğün ise ezilen sınıf ya da sınıflar üzerinde uygulandığını söylemiştik. Askeri güç, bir sınıfın diğeri üzerindeki tahakkümünün yoğunlaşmış ifadesidir; ordu, egemen sınıfın güç kullanma tekeline temsil eder. Parlamento [veya Kongre] ve seçimler de dahil olmak üzere diğer tüm kurumlar şiddetin kullanılması tekeline göre talidir veya ona tabidir ve hatta gerektiğinde vazgeçilebilir. (Buna rağmen insanlar genellikle demokrasiyi [parlamento ve seçimler] ile özdeşleştirmektedir).

Kısacası, devlet aygıtı -özellikle silahlı kuvvetler, ama aynı zamanda mahkemeler ve hukuk sistemi, idari bürokrasi, vs.- tek bir sınıfın, toplumun ekonomik ilişkilerine hakim olan bir sınıfın elindedir. Bu devletin ürettiği fikirler ve değerler, “eşitlik” gibi fikirler bile bu ekonomik altyapının ihtiyaçlarına karşılık gelir ve tüm bireysel haklar bu sistemin çerçevesi tarafından sınırlandırılır. Dolayısıyla, ne burjuva demokrasisinin devlet aygıtı ne de başka herhangi bir devlet (demokratik devlet/sosyalist diktatörlük dahil) tarafsızdır.

2. Bölüm’de demokrasiye ilişkin mevcut yanılsamaları inceleyeceğiz ve aynı zamanda demokrasi gerçekliğinin keskin çelişkisini demokrasi idealiyle uzlaştırmaya çalışan teorisyenlerin argümanlarına da bakacağız.

Bu yanılsamaların, burjuva demokrasilerinin işlediği, bugün çevrenin tahrip edilmesini de içeren insanlığa karşı suçlara göz yumma pratiğinde önemli bir rolü var. Batılı demokrasilerin tamamı İsrail ordusunun Gazze halkına karşı yürüttüğü soykırım savaşını kayıtsız şartsız savundu. Hamas’ın 7 Ekim 2023’te İsraili muharip olmayanlara yönelik saldırılarını demokrasinin önünde bir engel olarak görüyorlar; ki bu demokrasi, Auschwitz krematoryumlarından çok daha gelişmiş bir teknoloji kullanılarak Dünya gezegenindeki 2,5 milyon insanın öldürülmesini gerektiriyor!

Demokrasinin yadsınamaz gerçekleriyle karşı karşıya kaldığımızda yanılsamalardan biri, demokrasinin mükemmelleştirilebileceğine, onun henüz başaramadığımız ama ilerlemeye devam etmemiz gereken bir ideal olduğuna olan inançtır. Bu, demokrasi savunucularının, büyük burjuva demokrasilerinin inkar edilemez suçlarıyla karşı karşıya kaldıklarında kullandıkları argümanlardan biridir. Evet, demokrasi adına pek çok korkunç şey yapıldığını söylerler “ama” diye eklerler: “tüm kusurlarına rağmen demokrasi hâlâ mümkün olan en iyi yönetim şeklidir”. Bu düşünce biçimi özellikle şiddetli baskıcı otoriter rejimlerin (Şah Pehlevi rejimi ve İslam Cumhuriyeti yönetimindeki İran gibi) yönettiği ülkelerdeki insanlar arasında popülerdir.

[İran’daki] Jina ayaklanması sırasında birçok genç insanın demokrasiyi idealize etme eğilimine tanık olduk. Örneğin, [merhum] Sarina Esmailzadeh’in İran ve Etiyopya’daki durumu ABD’deki Los Angeles ile karşılaştıran ve “Los Angeles “a ulaşmanın ulaşılması gereken ideal olduğu sonucuna varan sözlerini dinleyin. ¹ Ancak bu yüzeysel bakış, İran/Etiyopya ve Los Angeles’ın aynı madalyonun iki yüzü olduğunu asla ortaya koyamaz. Burada “Los Angeles “ı tırnak içine

alıyoruz, çünkü Los Angeles şehrinin kendisi, efsanevi zenginliğe sahip bir azınlığa ev sahipliği yapan bir avuç kapalı site ile yol kenarlarında kilometrelerce uzanan evsiz kampları arasındaki zıtlıkta görülebileceği gibi, çarpıcı yoksulluk ve zenginlik kutupları içermektedir. Ya da başka bir örnek vermek gerekirse, Belucistan’da [İran’ın bir bölgesi] yükselen slogan, “Ne Monarşi ne de Teokrasi! [Demokrasi ve Eşitlik İstiyoruz!” sloganı, Şah ve şeyhler [mollalar] tarafından onlarca yıldır sürdürülen baskı ve sömürüye alternatif olarak demokrasiyi öneriyor.]

Bu örnekler, insanların İslam Cumhuriyeti gibi mutlak hukuk dışı güç kullanan otoriter ve faşist/dinci hükümetlerin muazzam baskısı altındayken böyle bir çözüme ulaşma ve kendi baskı ve sömürülerini yüzeysel olarak Avrupa ve ABD’deki “dünyanın öteki tarafı” ile karşılaştırma yönündeki kendiliğinden eğilimlerini göstermektedir.

Ancak, insanları sorunun gerçekliğini anlamaktan alıkoyan bu bilim dışı kendiliğinden eğilime ek olarak, teorileştirmeleri bu ölümcül, bilim dışı tutumu “haklı çıkaran” ve tarihi kendi çıkarları için analiz etmek için araçsalcı mantığı kullanan başkaları da var. Hatta demokrasi mücadelesinin İslam Cumhuriyeti’ni yıkmak için sadece bir “ilk adım” olduğunu ve buna dayanarak “daha sonra” daha yüksek hedeflere ulaşılabilirliğini vaat ediyorlar.

Demokrasinin Kalıcı Olarak Genişletilmesi ve Geliştirilmesi Kavramı

Demokrasinin mükemmel olmasa bile en azından mükemmelleştirilebilir ve genişletilebilir olduğuna dair argümanlardan biri, antik çağlardan günümüze demokrasinin gelişim tarihinin Yunan şehir devletinden günümüzün demokratik devletlerine uzanan düz bir çizgi olarak [yanlış] anlaşılmasına ve [bu süreçte] toplumun daha önce dışlanmış veya ayrımcılığa uğramış kesimlerini – köleler, kadınlar, yoksullar vb. dahil edecek şekilde genişlemesine dayanmaktadır. Buradan da bugün aynı tarihsel yörüngede ilerlememiz, demokrasiyi henüz demokratik olmayan ülkeleri de kapsayacak şekilde genişletmemiz ve demokratik ülkelerde de göçmenlere, queerlere ve diğer dışlanmış nüfuslara demokratik hakları genişletmeye ve onları burjuva toplumuna entegre etmeye çalışmamız gerektiği sonucuna varıyorlar. Ancak ne yazık ki, insan toplumlarının tarihsel evrimine ilişkin bu anlayış diyalektik materyalizme aykırıdır: Başka bir deyişle, bilim dışı ve gerçekliğe aykırıdır.

Bu tür argümanlar yeni değildir. İlk olarak 19. yüzyılda **Fransız demokrat Alexis de Tocqueville** tarafından ortaya atılmıştır. “Sahne artık değişti” diye yazıyor Tocqueville. “Rütbe ayrımları yavaş yavaş ortadan kalkıyor; bir zamanlar insanlığı ayıran engeller yıkılıyor; mülkiyet bölünüyor, iktidar birçok kişi tarafından paylaşılıyor, zekanın ışığı yayılıyor ve tüm sınıfların kapasiteleri eşitliğe doğru yöneliyor. Toplum demokratikleşir ve demokrasi imparatorluğu yavaş ve barışçıl bir şekilde kurumlara ve geleneklere dahil edilir. ” ²

Bu güzel resmin “küçük” bir kusuru var: **Hiç doğru olmaması** – o zaman da doğru değildi ve şimdi de doğru değil! Burjuva devrimlerinden sonra feodalizmin çözülmesiyle gerçekleşen şey, demokrasinin sınıf ayrımı olmaksızın genişletilmesi değil, feodal sömürü ilişkilerinin yerini alan kapitalist sömürünün temel ilişkilerinin genişletilmesiydi. [Bu, toplumsal statüden bağımsız olarak halkın daha da genişleyen egemenliğinin bir ifadesi değil, temel ekonomik sistem (kapitalizm ve daha sonra kapitalizm-emperyalizm sistemi ya da küresel kapitalizm) üzerindeki egemenliğini sağlamak ve güçlendirmek nihai amacıyla burjuvazinin proletarya ve diğer ezilenler üzerindeki diktatörlüğünün bir ifadesi ve gerekli bir bileşeni olarak demokratik süreçlerdi.]

Bununla birlikte, “sahne değişikliğinin” bir dereceye kadar, burjuva devrimleri yoluyla insanın toplumsal örgütlenmesinde bir sıçramanın sonucu olduğu ve bunun da üretici güçlerin gelişiminin feodal üretim tarzıyla antagonistik bir çelişki içine girmesinin bir sonucu olarak ortaya çıktığı unutulmamalıdır. [Bu sıçrama] siyasi üstyapıyı ve onun ekonomik temellerini kökten değiştirdi ve asla kademeli ve düz bir süreç olmadı.

Peki, “demokrasiyi geliştirme” kavramını demokratik dünya görüşü için bu kadar önemli kılan nedir? Bob Avakian’ın yazdığı gibi, demokrat entelektüel,

...mevcut toplumsal sistemin varolmaya devam etmesini ancak en kötü aşırılıklarından arındırılmasını, reformlara yer açılmasını ve kurulu düzeni havaya uçurma ve mevcut tüm toplumsal ilişkileri altüst etme tehdidinde bulunmadıkları sürece ezilenlerin taleplerinin karşılanmasını ister. ³

Ancak bu [orta] tabakanın arzu ve istekleri ne olursa olsun, gerçek şu ki bu tür bir demokrasi (ve kapitalist sistem altındaki tüm demokrasi çeşitleri) şiddetli “aşırılıklara” gitmeden, acımasız

sömürü, kriz, savaş ve çevresel yıkım olmadan var olamaz. Eğer zamanın belirli noktalarında ve bazı emperyalist ülkelerde belirli haklarda bir genişleme sağlanmışsa - örneğin kadınların konumunda - bu demokrasinin genişleyen doğasından kaynaklanmamıştır, hatta sadece kadınların ve grupların daha fazla hak elde etmek için verdikleri mücadelenin bir sonucu da değildir. Soruna bu bakış açısı, bu “mücadele imkanını” yaratanın demokrasi olduğunu varsaymaktadır. Aynı görüş Küresel Güney ülkelerine uygulandığında, bu ülkelerin demokrasi ve daha fazla hak elde edememelerinin nedeninin yeterince mücadele etmemeleri olduğu gibi şovenist bir sonuca ulaşmaktadır! Belirli haklar genişletilmiş olsa da, bunun başlıca nedeni bu ülkelerin emperyalist kapitalist sistemdeki ayrıcalıklı konumlarıydı ve bu da dünyanın geri kalanının sömürülmesine dayalı bir ekonomik ve siyasi istikrara izin veriyordu; bu, Hindistan’dan Brezilya’ya ve İran’a kadar Küresel Güney demokrasilerinde mümkün olmuş ya da olacak bir şey değildir.

Daha geniş bir bağlama baktığımızda, devrim tehlikesinin ve dünyadaki sosyalist ülkelerin varlığının önemli bir etkisi olduğunu, [büyük] demokrasilerin yönetim organları üzerinde kendi sistemleri çerçevesinde bazı haklar vermeleri için baskı oluşturduğunu görüyoruz - böylece insanlar [gerçek] sosyalizmle karşılaştırıldığında geri kalmışlıklarını görmeyecekler. Bunun olumsuz bir örneği, Black Lives Matter gibi büyük halk protestolarına rağmen, ABD’deki Siyahların durumunda herhangi bir iyileşme olmamasıdır. Aksine, sistemin küresel ölçekte yaşadığı krizlerin baskısı altında, Cumhuriyetçi faşizm güç kazanmış ve daha önce verilen ve yürürlükten kaldırmayı planladıkları haklara karşı sistematik saldırılar başlatmışlardır.

Demokrasi İdeali ile Demokrasi Gerçeği Arasındaki Çelişki

Bu sorunun köklerinden biri, yukarıda belirtilen tüm gerçeklere rağmen, demokrasi idealinin “demokrasilerin” fiili pratiği tarafından çürütülmesine rağmen, çoğu insanın hala “saf demokrasiyi” ideal olarak görmesidir. Bir yandan, hem evrensel ve ebedi ilkeler sunan demokrasi teorisyenlerinin yazıları hem de demokrasi adına hüküm süren burjuva zalimlerin uğraşları ile dolup taşıyoruz. Öte yandan, bu demokrasilerin egemenliği altında ve onlarca yıldır en üst pozisyonları ellerinde tuttukları dünya altında yaşamının gerçekliğine sahibiz. Bu

çelişki, sistemi teşhir etmek ve ona karşı mücadele etmek için önemli bir kaynak olsa da, bizzat [çelişkinin] kendisi, demokratik sistemin “mükemmelleştirilebilirliği” veya henüz gerçekleşmemiş demokratik ideallerin “gerçekleşmesi” konusunda yinelenen bir yanılsama kaynağıdır.

Bunun bir sonucu, burjuva demokrasisinin radikal varyantlarının, sistem muhalifleri ve hatta demokrasinin idealleştirilmesini merkezi bir bileşen olarak içeren sosyalist eğilimler arasında sürekli olarak birbirini ardına ortaya çıkmasıdır. Sosyalist devlet de [proletaryanın] bir demokrasisi/sınıf diktatörlüğüdür. Ancak bu demokrasi devletin ve sınıfların çözülmesine (yani kendisinin çözülmesine) doğru ilerlemezse, komünist bir dünyaya doğru ilerlemezse, sosyalizmi kendinde bir amaç olarak görürse, sosyalist niteliğini kesinlikle kaybedecektir. (Bu konuyu gelecek yazılarımızda tartışacağız).

Bahsettiğimiz gibi, dünyanın çarpıklığı ve dengesizliği (yani dünyanın emperyalist ülkeler ve emperyalizmin egemen olduğu ülkeler olarak bölünmesi) ve kapitalizmin küreselleşmesi sonucu emperyalizm çağının gelişi, güçlü demokrasiyi geliştirme ve onu idealleştirme konusundaki yanılsamaları körükleyen güçlü bir maddi güçtür. Bu çelişkinin dünyadaki siyasi rolü önemlidir ve dünyanın mevcut çarpıklığı içerisinde düşünceleri, hatta karşıtlıkları ve mücadeleleri şekillendirmek gibi bir rolü vardır. Bu durumda emperyalizmin siyasi ve ideolojik sonuçları çok katmanlı ve çok yönlü olmuştur. Bir yandan, emperyalist ülkelerde (on yıllardır var olan) “normal zamanlar”, proletaryanın bir kesiminin “aristokrasisini” doğurmuştur; koşulları umutsuz olmayan, radikal değişimden ziyade genişletilmiş demokratik haklar için pazarlık yapan bir işçi tabakası. Öte yandan, emperyalizmin egemen olduğu ve koşulların sürekli olarak umutsuz olduğu ülkelerde insanlar genellikle devrimci değişim isterler, [ancak] umutları ve hayalleri birinci grubun konumu ve ayrıcalıkları tarafından şekillendirilir ve renklendirilir. Bu durum emperyalist ülkelerde siyaset ve ideoloji alanında sosyal demokrasiye, tahakküm altındaki ülkelerde ise burjuva-demokratik milliyetçiliğe doğru belirgin bir eğilime yol açmıştır.

Temelde bu siyasi ve ideolojik eğilim, küçük ölçekli kapitalistlerin ve mülk sahiplerinin bakış açısını yansıtmaktadır. Onların demokrasi idealleri servetin ve iktidarın ufak bir azınlık için olmadığı bir devlettir. [Servetin bu şekilde yoğunlaşması] bir tür yolsuzluk ya da bir zamanlar

uygulanan ya da en azından denenen demokrasinin ihlali olarak görülmektedir. Küçük burjuva demokrasi ideali, bu görüşü öne sürenlerin hepsinin, hatta çoğunun küçük ölçekli mülk sahibi olduğu ya da yalnızca kendi çıkarlarını gözettileri anlamına gelmez. [Bu bakış açısı] zenginlik ve iktidarın birkaç kişinin elinde toplandığında, bunun kaçınılmaz olarak kötüye kullanılacağını anlayan entelektüellerin düşünceleriyle örtüşmektedir. Bu sınıf emperyalist tekeller döneminden erken kapitalizm dönemine geri dönmek istiyor. Ancak tekellerin gelişmesine yol açanın tam da ilkel kapitalizmin işleyişi ve dinamikleri olduğunu, emperyalizmin bizzat kapitalizmin temellerinden büyüdüğünü anlamaktan yoksunlar.

Bu sorunun bir başka yönü de küçük burjuvazinin kendi deyimiyle “saf demokrasiyi” sınıfların ötesinde görmesidir. Kendi çıkarlarını tüm sınıfların çıkarları olarak görürler. Bu nedenle, her bireyin kendi alanında “doğrudan demokrasiyi” uygulayabildiği düzenlenmiş kapitalizmi herkesin yararına görürler! Bu tür özgürlük, eşitlik ve hak kavramları küçük meta üreticilerinin konumuna tekabül etmektedir.

Bu dünya görüşünün merkezinde ne var? Meta sahibi olarak kimlikleri aynı zamanda sermayenin emirlerine ve sermaye birikiminin itici güçlerine tabi olan insanların atomizasyonunu yansıtan bireysel egemenlik - “kendi alanını kontrol etme”- idealidir. Yani, bu ideal gerçekte dünya insanların çoğunluğu tarafından ulaşılamazdır (her ne kadar çoğunluğun kendisi böyle düşünmese de).

Dolayısıyla sorun “gerçek demokrasi”, “gerçek insan hakları” ya da “gerçek eşitlik”in henüz hiçbir yerde uygulanmamış olması değil, Bob Avakian’ın da işaret ettiği gibi, sınıfsal içeriğinden bahsetmeden demokrasiden bahsetmenin anlamsız ve daha da kötü olmasıdır. Avakian, tüm bu burjuva idealleri ve ilkeleri hayata geçirilse bile [BA’dan alıntılacak olursak]

Sonuç bugünküyle aynı olacaktır. Yani bir azınlık, çoğunluğu sömürebilmek için her fırsatı değerlendirecek ve bu sömürüyü sağlamak için doğrudan zor kullanarak bu ilişkileri sürdürecektir, uygulayıcılar çalıştıracak, böl ve yönet politikalarına başvuracaktır. Yani herkese fırsat eşitliği ilkesi tam ve tutarlı bir şekilde uygulandığı takdirde başka bir sonuç elde edilemeyecektir. Başka bir deyişle, elimizde şu anda sahip olduğumuz, toplumsal eşitsizlikleri ve proleteryanın sömürülmesini içeren burjuva toplumundan başka bir şey olmayacaktır. Sömürüyü ortadan

kaldırmanın yanı sıra toplumsal eşitsizliğin de ortadan kaldırılmasını içeren başka bir sonuca ulaşmak için, burjuva toplumunun ideallerinin ve ilkelerinin ve onun ifadesi olan maddi koşulların ötesine geçerek onu devirmek gerekir. Burjuva devletini devirmek ve Marx'ın "burjuva hakkının dar ufku" (herkes için eşit fırsat) dediği şeyin ve onu yansıtan ve mümkün kılan tüm ekonomik ve diğer toplumsal ilişkilerin ötesine geçmek gerekiyor.

Marx'ın dediği gibi, demokrasinin idealleştirilmesi de dahil olmak üzere, ölümlerin ölümlerini gömmesine izin vermenin zamanı çoktan geldi de geçiyor.

DİPNOTLAR:

1. Sarina bir videoda hayallerinden bahsederken "Dünyada bir Etiyopya bir de Los Angeles olduğunu biliyorum ve ben mükemmeliyetçi olduğum için Los Angeles'ı tercih ediyorum" dedi. İslam Cumhuriyeti'nin paralı askerleri tarafından öldürüldüğünde 16 yaşındaydı.
2. Alexis de Tocqueville, "Yazarın Girişi", Democracy in America (New York: Vintage Books), ed. Phillips Bradley, Cilt 1, s. 9.
3. Bob Avakian, Demokrasi; Neden Daha İyisini Yapamayalım ki?, s. 85, İngilizce baskı.